

SAMEN ONDERWIJS CREËREN voor jullie leerlingen

| Door: Myriam Lieskamp, medeauteur 'Vertrouwen, Verbinden Vakmanschap' (samen met Rob Vink) en auteur 'Professionele leergemeenschap in het onderwijs' en beleidsmedewerker CNV Onderwijs.

Overal vindt momenteel een discussie plaats of onze leerlingen wel de juiste dingen leren om goed voorbereid te zijn op de toekomst (www.onsonderwijs2032.nl). De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid schreef het advies 'Naar een lerende economie' (2013). Zij stelt dat alleen door het vergroten van de responsiviteit van mensen het verdienvermogen van Nederland nog kan groeien. Responsiviteit is het vermogen of de vaardigheid van mensen, bedrijven en onderwijsinstellingen om snel en adequaat in te spelen op veranderingen en nieuwe omstandigheden. Het gaat dan om drie elementen: veerkracht, adaptief vermogen en een proactieve houding. Onderwijs heeft hierbij een cruciale rol. Verschillende organisaties en wetenschappers geven aan dat een leven lang leren noodzakelijk wordt om te kunnen anticiperen op de veranderende maatschappij. De grondhouding voor een leven

EEN PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP BIEDT VOORAL KANSEN OM SAMEN WEER MOOI ONDERWIJS TE CREËREN OP BASIS VAN WAT LEERLINGEN NODIG HEBBEN.

lang leren wordt met name in het funderend onderwijs aangeleerd. Het gaat om vaardigheden zoals probleemoplossend vermogen, communicatieve vaardigheden, het gebruiken van kennis en digitale vaardigheden (21st century skills).

Wat is er aan de hand?

Het funderend onderwijs bereidt kinderen voor op hun plek in de toekomstige maatschappij. Niemand weet hoe de wereld er in 2032 uit ziet. We weten wel wie onze leerlingen zijn en hoe zij het beste kunnen leren om straks als burger in de toekomstige maatschappij te kunnen leven en werken. Het gaat dan over de brede opbrengsten van onderwijs. De dominante focus op de leeropbrengsten bij taal en rekenen wordt steeds vaker ter discussie gesteld. Zoals Biesta stelt: 'Onderwijs is anno 2015 vooral een kwestie van presteren geworden, een zaak van toetsen, cijfers, output, van volgen en verantwoorden' (2015, p.7). Hij pleit voor wereldgericht onderwijs. Volgens hem is dat onderwijs dat kinderen helpt om in de wereld te komen. Dat vraagt van onderwijsmedewerkers dat zij samen nadenken over hun leerlingen, hun onderwijs en welke bijdrage zij als school kunnen en willen leveren aan de creatieve ontplooiing van het kind. De start is pedagogisch optimisme, uitgaan van de mogelijkheden van de leerling. Fundamentele vragen komen dan bovendien. Wie zijn wij als team? Wat vinden wij belangrijk? Weten we wat we doen en waarom we dat doen? En is dat in het belang van de leerling? Het antwoord op deze vragen brengt je bij de meest wezenlijke vraag: Wie ben ik (als leraar) en welke bijdrage wil ik leveren aan de ontplooiing van het kind (Van den Berg, 2014)?

Wat betekent dat voor jou en jouw school?

Het doet een beroep op jouw professionele identiteit. Dat is de kwaliteit die iedere leraar, iedere onderwijsmedewerker of leidinggevende wil leveren (Heijmans & Creemers, 2013). Deze IK-kwaliteit doet een beroep op het vermogen van responsiviteit van alle leraren. En dat doe je niet alleen; je levert goed onderwijs samen met je collega's, de ouders en de leerlingen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Een kansrijke ontwikkeling om hieraan te kunnen werken is een professionele leergemeenschap (Lieskamp & Vink, 2015).

Wat is een professionele leergemeenschap?

Er is geen blauwdruk en geen stappenplan van een professionele leergemeenschap. Het ontwikkelen naar een professionele leergemeenschap is een weg van vallen en opstaan. Een professionele leergemeenschap kan gedefinieerd worden als: 'Een gemeenschap van onderwijzers die

Negen bouwstenen van een professionele leergemeenschap

Bron: De professionele leergemeenschap in het onderwijs (Lieskamp, 2013)

gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het leren en ontwikkelen van leerlingen, waarin er eigenaarschap en regelruimte is, waarin leraren initiatieven nemen voor de eigen professionalisering en het collectief leren, waar leraren werken die gemotiveerd, betrokken en bevlogen zijn en blijven en hun talenten in gezamenlijkheid inzetten voor de brede ontwikkeling van de leerlingen' (Mentink, 2014, p.55). Uit (inter)nationaal onderzoek komt wel een aantal kenmerken naar voren (zie kader).

Kwaliteit in een professionele leergemeenschap

In een professionele leergemeenschap wordt samengewerkt aan het realiseren van de WIJ-kwaliteit, de kwaliteit waarmee wij ons als school onderscheiden, jullie waarden en normen, het fundament van een professionele leergemeenschap. Mensen zijn verbonden met elkaar, omdat zij gezamenlijk de verantwoordelijkheid willen dragen voor de ontwikkeling van hun leerlingen. Het cement wordt gevormd door vertrouwen, in jezelf en in de ander. Het gaat ook over de ZIJ-kwaliteit, de kwaliteit die anderen van ons verwachten, zoals ouders, leerlingen en omgeving (Heijmans & Creemers, 2013). Werken in een professionele leergemeenschap doet een beroep op andere creatieve kwaliteiten, communicatieve vaardigheden en probleemoplossend vermogen. Noodzakelijk daarbij is dat je voldoende

professionele ruimte krijgt en deze ook daadwerkelijk gebruikt. Deze professionele ruimte is gebaseerd op pedagogische sensitiviteit en didactisch vakmanschap en goede beheersing van de onderwijshoud. Het dagelijks handelen vraagt van een leraar dat hij ter plekke keuzes maakt op grond van eigen afwegingen, maar daarover later wel kan reflecteren. We hebben het dan over praktische wijsheid: de juiste dingen doen op het juiste moment, ook in de ogen van leerlingen. Dat betekent improviseren, conflicterende belangen tegen elkaar afwegen, verder kijken dan de zwart-wit regels en je verplaatsen in de context met een brede blik. Het betekent ook samen onderzoeken, samen professionaliseren en je kwetsbaar durven opstellen. Samen de juiste dingen doen op het juiste moment zorgt ervoor dat leerlingen goede resultaten kunnen halen. Dan groeit vanzelf beroepstrots en wordt de individuele en collectieve identiteit van leraren versterkt (Lieskamp, 2015; Lieskamp & Schoemaker, 2011).

Tot slot

Een professionele leergemeenschap plaatst het leren van leerlingen weer centraal. Een professionele leergemeenschap biedt vooral kansen om samen weer mooi onderwijs te creëren op basis van wat leerlingen nodig hebben. 'Teaching is the one profession that creates all other professions' (CNV Onderwijs, 2014 NOT). ©

Boeken
tip

zie pagina 11

